

2003

Житомир

Друкується за рішенням
Вченої ради Житомирського
державного технологічного університету
(протокол № 10 від 30.04.2003 р.)

Серія: економічні науки

3 (25)

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
ЗАСНОВАНИЙ У КВІТНІ 1994 Р.
ВИХОДИТЬ ЧОТИРИ РАЗИ НА РІК

університету

державного технологічного

Житомирського

ВІСНИК

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Адреса: 10005, м. Житомир, вул. Черняхівського, 103

Видання про державну безпеку кв. № 590 від 19.04.1994 р.
Підписано до друку 07.07.2003 р. Формат 60x84 1/8. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Ум. друк. арк. 36,3. Обл. вид. арк. 36,38. Наклад 100 прим. Зам. № 34.

Матюга Н.М.
Трухан М.Л.
Дукчи А.П.

Редактор
Художнє оформлення, комп'ютерний набір та верстка
Макетування

ISSN 1728-4236

№ 3 (25) – 2003

ВІСНИК
Житомирського
державного технологічного
університету

Вісник Ж/ТУ: Серія: економічні науки
постановою № 5-05/4 від 11 квітня 2001 р. Президії ВАК України
затверджений як наукове видання, в якому можуть бути опубліковані
основні результати дисертаційних робіт

WISNIK

Житомирського

державного технологічного університету

№ 25 – 2003

ЗМІСТ

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ

3	Тинєць Ф.Ф. Теоретичні надбання попередників: їх роль і значення для розвитку науки	zwiazane problematyczne prace naukowe
18	рановська Т.В. Облікова політика: рівні, суб'єкти, складові	Bibli.: 11 nazw.
27	Юрська І.А. Облікова політика в управлінському обліку	specje naukowe
31	Бортник Н.М. Облік в умовах реорганізації підприємства	systemy naukowe
35	Бабич В.В. Прикладний аспект обліку витрат на ліпшення, ремонт і утримання основних засобів	zage naukowe
43	Расимук І.В. Облікове та фінансове забезпечення розрахунків підприємств	rozprawki
52	Літко Л.Г. історичні аспекти становлення процесу калькулювання	em przemysłowy
56	Львів І.Я., Личко М.Р., Остапчук М.Я. Класифікація та характеристика нових положень (стандартів) бухгалтерського обліку	systemy naukowe
64	Іванюк В.М. Інформація у системі бухгалтерського обліку	zestawienie
71	Бурдюк Т.Г. Організація та облік оплати праці в ринкових умовах – зарубіжний досвід	systemy naukowe
75	Мокимов В.В. Моделювання в бухгалтерському обліку: філософський аспект	rozprawki
81	Розвиток бухгалтерського обліку в сільському господарстві	rozprawki
81	Міла І.В. Розвиток бухгалтерського обліку в сільському господарстві	rozprawki
94	Проблеми застосування міжнародного стандарту бухгалтерського обліку	rozprawki
102	Модель розвитку виробничих ситуацій в обліково-бухгалтерського обліку для сільського господарства України	rozprawki
105	Ліпницьких дисциплінах	rozprawki
112	Резюме реформування бухгалтерського обліку в аспекті обліку та обліку витрат	rozprawki
116	Ліпницька С.О. Діагностика фінансово-господарської діяльності підприємств	rozprawki
123	Роль та значення зближення бухгалтерського і податкового обліку для розвитку облікової системи України	rozprawki
132	Актуальність розвитку методології бухгалтерського обліку	rozprawki
137	Перспективи розвитку і практичного застосування управлінського обліку суб'єктами підприємства	rozprawki
141	Бухгалтерський та управлінський аспект обліку	rozprawki
148	Бексєльський С.З. Бексєльський облік та його облік в Україні: історичний аспект	rozprawki
158	Бойко С.В. Проблеми співвідношення і класифікації "методів обліку витрат" і "методів калькулювання"	rozprawki
169	Методика бухгалтерської експертизи документів за порівняннями з прошовими коштами та розрахунками	rozprawki

Даньків І.Я., к.е.н., доц.

Лучко М.Р., к.е.н., доц.

Остап'юк М.Я., к.е.н., проф.

Ужгородський національний університет

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ (СТАНДАРТІВ) БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Розглянуто класифікацію та характеристику основних положень (стандартів)

бухгалтерського обліку

Відповідно до Указу Президента України

від 23 травня 1992 року "Про перехід України

до загальноприйнятих у міжнародній практиці

системи обліку і статистики" в нашій державі

розпочато процес передбудови всієї системи

обліку і її переходу на міжнародні стандарти

обліку.

Найхарактернішою

закономірністю економічних відносин

в Україні є значне розширення

зовнішньоекономічних зв'язків з країнами

різних ступенів розвитку. Господарське

облискнення нації делати більше впливає на

темпи та характер економічного та соціального

розвитку, на загальну політичну та економічну

обстановку. Тому міжнародні економічні

відносини – це одна із найважливіших сфер

сучасного життя. Встановлення та розвиток цих

відносин – безпосередній результат поступової

інтернаціоналізації виробництва, формування

єдиної економічної основи нашої цивілізації –

ринкових товариш-прошових відносин.

Адекватне, тобто найточніше, відображення

існуючих міжнародних економічних відносин,

що об'єктивно діють, передбачає вивчення,

узагальнення і аналіз міжнародної системи

обліку та звітності, стандартів, рекомендацій і

положень міждержавних та професійних

організацій. Це пояснюється рядом причин, а

саме:

– рівень розвитку та характер сучасних

продуктивних сил зазнає динамічних змін під

впливом науково-технічного прогресу. Це

зумовлює потребу перетягу концепцій

управління з огляду на дання достовірної

облікової інформації, що характеризується ці

Бухгалтерський облік є однією з функцій управління, яка характеризується системою управління розумінні під керування об'єкту та пристрою керування. Системою бухгалтерського обліку є певний логічний комплекс, сформований на основі певних рахунків певної бази (виробничої, придаткової, витратної), що застосовують

Всі ці значно впливає на організацію міжнародному рівні. Це значно впливає на організацію системи обліку та звітності, основною метою якої є інформаційне моделювання процесів управління, визначення цілей діяльності та вибору шляхів її досягнення, економічної ефективності дій відповідних осіб.

– на основі міжнародного поділу праці розширюється сфера обміну в формі міжнародної торгівлі та вкладення капіталів в економіку інших країн. Це потребує гармонізації обліку, тобто додержання облікових стандартів та принципів на міжнародному рівні.

– високий рівень інтернаціоналізації виробництва формував міжнародний поділ праці, який з'єднує Відокремлене виробництво поодиноких країн і поступово перетворює його на широкій міжнародний рівень. Це вимагає об'єднання принципів формування та представлення облікових даних користувачам у різних країнах;

– у господарських структурах відбувається значний рух продуктивних сил в національних та інтернаціональних масштабах, що веде до зміни поглядів щодо замкненості облікових систем;

– високий рівень інтернаціоналізації обліку.

узагальнювати процеси виробництва, збуту та постачання, а також визначати кінцеві фінансові результати діяльності.

Облікова система характеризується певним комплексом показників, основними з яких є:

1. Наявність та використання розвинутої системи національних стандартів, що забезпечує отримання та застосування досить повної й аналітичної інформації для прийняття управлінських рішень.

2. Національний план рахунків, що регламентують ведення бухгалтерського обліку. Бухгалтерські стандарти включають план рахунків, інструкції, положення та накази, що побутовані на певній обліковій базі.

3. Система організації бухгалтерського обліку в масштабі підприємства. Для більшої облікових систем наявність двох бухгалтерії: фінансової та управлінської, що виконують різні функції.

4. Методологія визначення кінцевого фінансового результату діяльності.

5. Мета облікової системи використання фінансових результатів діяльності.

З введенням національних П(С)БО в Україні, наблизення їх до рівня міжнародної практики обліку, вимагає їх постійного вдосконалення, коригування, розширення сфери діяльності тощо. А це неможливо без наявності класифікації. Це з теорії обліку нам добре відомо, що будь який об'єкт бухгалтерського обліку, чи елемент методу, для свого розвитку і вдосконалення вимагає чіткої класифікації. Класифікація господарських засобів, їх джерел формування, господарських процесів, рахунків бухгалтерського обліку, балансів, документів, інвентаризацій, реєстрів і т.п. Класифікація діючих стандартів (положень) бухгалтерського обліку нам уявляється в наступному вигляді: А.

Стандарти фінансової звітності та організації обліку; Б. Стандарти активів підприємств; В. Стандарти розрахунків та зобов'язань; Г. Стандарти витрат і інвестицій; Д. Стандарти доходів, прибутків та впливу змін.

А. Стандарти фінансової звітності та організації обліку. До стандартів фінансової звітності відносяться Положення (стандарти)

які визначають мету, склад і принципи підготовки та складання фінансової звітності (балансу та форми звітності), консолідованої фінансової звітності, фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва, та порядку управління помилкою і зміни у фінансових звітах. Положення (стандарти) бухгалтерської звітності. "Загальні вимоги до фінансової звітності", визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. Загальні положення цього стандарту є базовими для П(С)БО 2 "Баланс", 3 "Звіт про фінансові результати", 4 "Звіт про рух грошових коштів", 5 "Звіт про власний капітал".

В даному стандарті даються визначення основних термінів фінансової звітності. Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень певної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства. Склад фінансової звітності наступний: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал і примітки до звіту.

Звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік. Інформація яка надається у фінансових звітах, повинна бути зрозуміла і розрахована на одностороннє трактування її користувачами; доречна; достовірна; порівняльна; (користувачі повинні мати можливість порівнювати фінансові звіти підприємства за різні періоди, з різними підприємствами).

Основними принципами підготовки фінансової звітності, згідно з П(С)БО 1 є:

- принцип автономності, за яким кожне підприємство розглядається як юридична особа, що відокремлена від власників;

- принцип безперервності діяльності, що передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі;

- принцип періодичності, що припускає розподіл часу з метою складання фінансової звітності;

- принцип історичної (фактичної)

прибуток. Стандарт розкриває визнання доходів і витрат.

П(С)БО 4 "Звіт про рух грошових коштів"

визначає зміст і форму звіту про рух грошових коштів та загальні вимоги до розкриття його статей. Загальні положення цього стандарту передбачають такі терміни:

Грошові кошти – готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання.

Група – материнське (холдингове)

підприємство та його дочірні підприємства.

Еквіваленти грошових коштів –

короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються

незначним ризиком зміни їх вартості.

Не грошові операції – операції, які не

потребують використання грошових коштів і а їх еквівалентів.

Інвестиційна діяльність – придбання та

реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою

частиною еквівалентів грошових коштів.

Операційна діяльність – основна

діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи

фінансовою діяльністю.

Рух грошових коштів – надходження і

вибуття грошових коштів та їхніх еквівалентів.

Фінансова діяльність – діяльність, яка

приводить до зміни розміру і складу власного і позичкового капіталу.

Метою складання звіту про рух грошових

коштів є надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої

інформації про зміни, що відбулися у грошових коштах підприємства та їх

еквівалентах (далі – грошові кошти) за звітний період.

П(С)БО 6 "Виправлення помилок і зміни у

фінансових звітах" розкриває порядок виправлення помилок, внесення та розкриття

інших змін у фінансовій звітності. Зокрема, це

виправлення помилок і зміни в облікових

оцінках, зміни в обліковій політиці, події після дати балансу (коригування певних статей),

розкриття інформації у примітках до фінансових

зоб'язаності, що визнає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання;

– принцип нарахування та відповідності

доходів і витрат, за якими для визначення

фінансового результату звітного періоду слід

зіставити для отримання цих доходів. При

цьому доходи і витрати відображаються в обліку

і звітності у момент їх виникнення, незалежно

від часу надходження і сплати грошей;

– принцип повного висвітлення, згідно з

яким фінансова звітність повинна містити всю

інформацію про фактичні та потенційні

наслідки операцій та подій, яка може вплинути

на рішення, що приймаються на її основі;

– принцип послідовності, який

передбачає постійне (з року в рік)

застосовування підприємством обраної

облікової політики. Зміна облікової політики

повинна бути обґрунтована і розкриття у

фінансовій звітності;

– принцип обачності, згідно з яким

метою оцінки, що застосовуються в

бухгалтерському обліку, повинні запобігти

зниженню оцінки, зобов'язань та витрат і

завищенню оцінки активів і доходів

підприємства;

– принцип превалювання змісту над

формою, за яким операції повинні

обліковуватись відповідно до їх сутності, а не

лише виходячи з юридичної форми;

– принцип єдиного грошового вимірника,

який передбачає вимірювання та узагальнення

всіх операцій підприємства у його фінансовій

звітності в єдиній грошовій одиниці.

П(С)БО 2 "Баланс", визначає зміст і форму

балансу та загальні вимоги до розкриття його

статей. В П(С)БО 2 детально розглянуто

зміст статей і балансу, їх оцінка та розкриття.

П(С)БО 3 "Звіт про фінансові результати",

визначає зміст і форму цього звіту, а також

загальні вимоги до розкриття його статей. В

загальних положеннях дається значення таких

термінів, як витрати, власний капітал, доходи,

збиток, звичайна діяльність, метод участі в

капіталі, надзвичайна подія, операційна та

основна діяльність, асоційовано підприємство,

П(С)БО 20 "Консолідована фінансова звітність" розкриває порядок складання звітності, яка відображає фінансовий стан і результати діяльності юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці. Ця звітність називається консолідованою.

Консолідовану фінансову звітність подає материнське підприємство. До консолідованої фінансової звітності включають показники звітності всіх дочірніх підприємств, крім тимчасових і тих, які мають обмежену діяльність.

П(С)БО 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва" устанавлює зміст і форму фінансового звіту суб'єкта малого підприємства в складі балансу (форма №1-м) і звіту про фінансові результати (форма №2-м). В стандарті даються особливості також особливості Заповнення звіту про фінансові результати.

Стандарти організації обліку розкривають методологічні засади формування облікової інформації пов'язаної з певними організаційними змінами в діяльності підприємства це зокрема стосується будівництва та реконструкції підприємств їх об'єднання. До таких Положень (стандартів) бухгалтерського обліку слід віднести П(С)БО 18 "Будівельні контракти" і 19 "Об'єднання підприємств".

П(С)БО 18 "Будівельні контракти" визначає методологію обліку підприємствами організаційними доходами та витратами пов'язаними з виконанням будівельних контрактів та розкриття цієї облікової інформації у фінансовій звітності. В загальних положеннях даються визначення таким термінам, як аванси за будівельним контрактом, будівельний контракт, будівництво тощо. Визначаються доходи та витрати протягом виконання будівельного контракту. Дается оцінка доходів і витрат за будівельним контрактом.

П(С)БО 19 "Об'єднання підприємств" встановлює порядок відображення в обліку і звітності придбання інших підприємств, гудвілу, який виник при придбанні, злиття та нарахування розглядається окремим розділом.

П(С)БО 8 "Нематеріальні активи" визначає такі поняття як активний ринок, нематеріальний актив, прута нематеріальних активів, дослідження, розробка. В загальних положеннях даного стандарту дається класифікація нематеріальних активів за групами. Окремо розглядаються визнання та оцінка нематеріальних активів, їх переоцінка. Амортизація нематеріальних активів та порядок її нарахування розглядається окремим розділом.

П(С)БО 7 "Основні засоби" визначають класифікацію основних засобів за групами, розкривають їх оцінку за видами придбання, характеризують їх первісну вартість. Також в положенні даються рекомендації щодо обліку переоцінки основних засобів, визначається об'єкт амортизації основних засобів, розкриваються методи нарахування амортизації (прямолинійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий). Також розкривається порядок обліку зменшення корисності основних засобів, їх видуття.

П(С)БО 7 "Основні засоби" визначають класифікацію основних засобів за групами, розкривають їх оцінку за видами придбання, характеризують їх первісну вартість. Також в положенні даються рекомендації щодо обліку переоцінки основних засобів, визначається об'єкт амортизації основних засобів, розкриваються методи нарахування амортизації (прямолинійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий). Також розкривається порядок обліку зменшення корисності основних засобів, їх видуття.

Зокрема нарахування амортизації нематеріальних активів передбачається згідно з П (С) БО 7 "Основні засоби". Аналогічно як і в П(С)БО 7 в даному стандарті дані рекомендації щодо обліку зменшення корисності основних засобів їх виділять, розкриттю інформації щодо нематеріальних активів у примітках до фінансових звітів.

П(С)БО 9 "Засади" визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності. Норми положення не розповсюджуються на незавершені роботи за будівельними контрактами, фінансові активи, молодяк тварин і тварини на відгодівлі, продукцію сільськогосподарства, корисні копальні, якщо вони оцінюються за чистою вартістю реалізації. Загальні положення дають визначення таких термінів як Запаси, чиста вартість реалізації запасів. В стандарті дається класифікація запасів на які розповсюджуються норми П(С)БО 9 "Запаси". В стандарті обумовлено визнання та первісна оцінка запасів, оцінка виділять запасів, оцінка запасів на дату складання балансу. Окремим розділом визначено розкриття інформації про запаси в примітках до фінансової звітності.

В. Стандарти розрахуноків та зобов'язань. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку які розкривають і визначають методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про дебіторську і кредиторську зборгованість та їх розкриття у фінансовій звітності називаються стандартами розрахуноків та зобов'язань. До них відносяться П(С)БО 10 "Дебіторська зборгованість", 11 "Зобов'язання", 14 "Оренда", 17 "Податок на прибуток", 23 "Оренда", 17 "Податок на прибуток", 23 "Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін".

П(С)БО 10 "Дебіторська зборгованість" розкриває такі терміни і поняття як, безнадійна, довгострокова, поточна дебіторська зборгованість, дебітори і дебіторська зборгованість в цілому, сумнівний борг, чиста вартість дебіторської зборгованості. Діється в стандарті визнання та оцінка дебіторської зборгованості її амортизування

класифікація. У відповідності до класифікації дебіторської зборгованості в П(С)БО 10 наведені приклади визначення величини резерву сумнівних боргів. Також окреслено коло необхідної інформації, яка повинна бути подана у примітках до фінансової звітності.

П(С)БО 11 "Зобов'язання" визначає такі терміни як забезпечене, передбачене зобов'язання, отриманий контракт, сума погашення, теперішня вартість. В стандарті формуються визначення та оцінка зобов'язання. Діється класифікація довгострокових та поточних зобов'язань, забезпечення попередчених зобов'язань, доходів майбутніх періодів. Окремим розділом сформульовано порядок розкриття інформації про зобов'язання у примітках до фінансової звітності.

П(С)БО 14 "Оренда" дає методологію ведення обліку оренди необоротних активів та їх відображення у фінансовій звітності. В П(С)БО 14 "Оренда" відображається порядок обліку оренди в орендаря в орендодавця. Діється методика обліку продажу активу з укладанням угоди про його одержання продавцем в оренді, визначається порядок розкриття інформації в примітках до фінансової звітності.

П(С)БО 17 "Податок на прибуток" визначає порядок одержання і обліку податку на прибуток та розкриття одержаної облікової інформації у фінансовій звітності.

П(С)БО 17 "Податок та прибуток" дає визначення витрат (ходів), активів та зобов'язань, пов'язаних з податком на прибуток, об'єднує оцінку активів та зобов'язань з податку на прибуток. Визначає порядок відображення активів та зобов'язань з податку на прибуток у фінансовій звітності та у примітках до неї.

П(С)БО 23 "Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін" визначає методологічні засади формування інформації про операції пов'язаних сторін та її розкриття у фінансовій звітності. Норми положення (стандарту) 23 застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (дані - підприємства) незалежно від форм

власності (крім бюджетних установ) щодо операцій пов'язаних сторін. Пов'язаними сторонами вважаються:

а підприємства, які перебувають під контролем або суттєвим впливом інших осіб; б. особи, які прямо або опосередковано здійснюють контроль над підприємством або суттєво впливають на його діяльність.

Перелік пов'язаних сторін визначається підприємством, враховуючи сутність відносин, а не лише юридичну форму (преваляюча сутність над формою).

Терміни, що використовуються у положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку, мають таке значення:

Близькі члени родини – чоловік або родина фізичної особи, прями родичі (діти або батьки) як фізичної особи, так і її чоловіка або дружини а також чоловік або дружина будь-якого прямого родича фізичної особи або її чоловіка (дружини). Операції пов'язаних сторін – передача активів або зобов'язань однією пов'язаною стороною іншим пов'язаним сторонам.

Провідний управлінський персонал – персонал, відповідальний за керівництво, планування та контролювання діяльності підприємства.

Г. Стандарти витрат та інвестицій. Стандарти бухгалтерського обліку які відображають витрати зв'язані з виробництвом, а також вкази та інвестування в фінансово-господарську діяльність господарського суб'єкта називаються Положеннями (стандартами) витрат та інвестицій.

Ці стандарти формують основні методологічні засади відображення в бухгалтерському обліку інформації про витрати, фінансові інвестиції та фінансові інструменти. До них належать П(С)БО 12 "Фінансові інвестиції", 13 "Фінансові інструменти", 16 "Витрати"; П(С)БО 12 "Фінансові інвестиції" розкриває суть, поняття, оцінку та порядок їх обліку. В термінології дається визначення видів фінансових інвестицій та таких понять як ефективна ставка відсотка, спільна діяльність та контроль, суттєвий вплив.

Щодо первісної оцінки фінансових

інвестицій то вони оцінюються та відображаються у бухгалтерському обліку за собівартістю. Собівартість фінансової інвестиції складається з ціни її придбання, комісійних винагород, мита, податків, зборів обов'язкових платежів та інших витрат, безпосередньо пов'язаних з придбанням фінансової інвестиції.

Оцінка фінансових інвестицій на дату балансу відображається за справедливою вартістю.

Облік фінансових інвестицій для проведення спільної діяльності, кожен учасник спільної діяльності без створення юридичної особи відображає у своїх облікових реєстрах (на окремих рахунках аналітичного обліку) і у фінансовій звітності.

В П(С)БО 12 даються приклади визначення суми амортизації дисконту, премії та амортизації соціальної фінансової інвестиції за методом ефективної прямої ставки відсотка, розрахунку амортизації дисконту, премії за інвестиціями в облігаті, обліку фінансових інвестицій за методом участі в капіталі.

П(С)БО 13 "Фінансові інструменти" розкриває методологію формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інструменти та відображення її у фінансовій звітності.

Фінансові інструменти в бухгалтерському обліку поділяються на фінансові активи, фінансові зобов'язання, інструменти власного капіталу і похідні фінансові інструменти. Фінансові активи включають: прошові кошти, не обмежені для використання. І а їх еквіваленти; дебіторську заборгованість, не призначену для перепродажу; фінансові інвестиції, що утримуються до поточення; фінансові активи, призначені для перепродажу; інші фінансові активи, фінансові зобов'язання, включають фінансові зобов'язання, призначені для перепродажу, та інші фінансові зобов'язання. До інструментів власного капіталу належать прості акції, частки та інші види власного капіталу. Похідні фінансові інструменти включають ф'ючерсні контракти, форвардні контракти та інші похідні фінансові інструменти.

Щодо оцінки то фінансові інструменти первісно оцінюють та відображають за їх фактичною собівартістю, яка складається із справедливої вартості активів, зобов'язань або інструментів власного капіталу, наданих або отриманих в обмін на відповідний фінансовий інструмент, і витрат, які безпосередньо пов'язані з придбанням або видуттям фінансового інструмента (комісії, обов'язкові збори та платіжкі при передачі цінних паперів тощо).

В П(С)БО 13 обумовлені умови обліку хеджування та відображення інформації про фінансові інструменти у фінансовій звітності.

Одним із самих важливих Положень бухгалтерського обліку П(С)БО 16 "Витрати", воно визначає методологічні засади формування витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності. В стандарті даються основні терміни які використовуються при обліку витрат: елемент, об'єкт витрат, непрямі витрати, нормальна потужність.

Витратами визначаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань. Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду, незрозумітих постійних загально виробничих витрат та нормативних виробничих витрат.

До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату;
- інші прямі витрати;

зміни загально виробничі та постійні розподілені загально виробничі витрати.

Витрати пов'язані з операційною діяльністю, які не включаються до собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) поділяються на: адміністративні витрати,

витрати на збут та інші операційні витрати.

В П(С)БО 16 "Витрати" в податках дається розрахунок розподілу загально виробничих витрат, розрахунок витрат від участі в капіталі,

розрахунок суми витрат від надзвичайних подій для відображення в звіті про фінансові результати.

Д. Станіарти доходів, прибутків та витрат змін. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку які регламентують порядок отримання доходу або прибутку підприємством, а також відображають об'єктивні зміни фінансових результатів називають стандартами доходів, прибутків та витрат змін. До них відносять такі П(С)БО як: 15 "Доходи", 21 "Вплив змін валютних курсів", 22 "Вплив інфляції", 24 "Прибуток на акцію".

Як і витрати, доходи підприємства теж є найважливішим об'єктом обліку. П(С)БО 15 "Доходи" визначає основні методологічні напрямки формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності.

Визначені доходи класифікуються в бухгалтерському обліку за такими групами:

- а) дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- б) інші операційні доходи;
- в) фінансові доходи;
- г) інші доходи;
- д) надзвичайні доходи.

Дохід відображається в бухгалтерському обліку в сумі справедливої вартості активів, що отримані або підлягають отриманню.

У разі відстрочення платіж, внаслідок чого виникає різниця між справедливою вартістю та номінальною сумою грошових коштів або їх еквівалентів. Як і підлягають отриманню за продукцію (товари, роботи, послуги та інші активи), така різниця визначається доходом у витязі процентів.

Сума доходу за багтерним контрактом визначається за справедливою вартістю активів, робіт, послуг, що одержані або підлягають одержанню підприємством, зменшеною або збільшеною відповідно на суму переданих або одержаних грошових коштів та їх еквівалентів. Якщо справедливу вартість активів, робіт, послуг, які отримані або підлягають отриманню за багтерним контрактом, достовірно визначити неможливо, то дохід визнається за справедливою

вартістю активів, робіт, послуг (крім грошових коштів та їх еквівалентів), що передані за цим бартерним контрактом.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 "Вплив змін валютних курсів" регламентує методологію формування в бухгалтерському обліку інформації про операції в іноземних валютах та відображення показників статей фінансової звітності в господарських одиницях за межами України в грошовій одиниці України.

П(С)БО 22 "Вплив інфляції" визначає порядок коригування фінансової звітності, яка оприлюднюється на вплив інфляції та загальні вимоги до розкриття інформації про неї у примітках до фінансової звітності.

Норми П(С)БО 22 застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (крім бюджетних установ), які відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" зобов'язані оприлюднювати річну фінансову звітність.

П(С)БО 24 "Прибуток на акцію" визначає методологічні засади формування інформації про чистий прибуток на одну просту акцію та її розкриття у фінансовій звітності. Норми П(С)БО 24 застосовуються відкритими акціонерними товариствами (далі – товариства). Таким чином, введення національних П(С)БО в Україні, наближення їх до рівня міжнародної практики обліку, вимагає їх постійного вдосконалення, коригування, розширення сфери діяльності тощо. Тому тут важливого

значення має вироблення єдиних підходів до їх класифікації. В цій статті діючі П(С)БО згруповані за такими ознаками: А. Стандарти фінансової звітності та організації обліку; Б. Стандарти активів підприємств; В. Стандарти розрахунків та зобов'язань; Г. Стандарти витрат і інвестицій; Д. Стандарти доходів, прибутків та впливу змін, її застосування буде сприяти подальшому удосконаленню теоретичних підходів до вивчення основ бухгалтерського обліку та їх практичного застосування в обліковій практиці.

ДАНЬКІВ Йосип Кімович – завідувач кафедрою обліку та аудиту Ужгородського національного університету, к. е. н., доцент;
ЛІУЧКО Михайло Романович – завідувач кафедрою обліку і контролю у невиробничій сфері Тернопільської академії народного господарства, к. е. н., доцент;
ОСТАПЮК Мирослав Ярославич – професор кафедри обліку і контролю у невиробничій сфері Тернопільської академії народного господарства, к. е. н., професор.

ЗМІСТ

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ

3	Бутинеш Ф.Ф. Теоретичні надбання попередників: їх роль і значення для розвитку науки.....
18	Барановська Т.В. Облікова політика: рівні, суб'єкти, складові.....
27	Велюсова І.А. Облікова політика в управлінському обліку.....
31	Бортник М.А., Бортник Н.М. Облік в умовах реорганізації підприємства.....
35	Герасимович А.М., Багач В.В. Прикладний аспект обліку витрат на поліпшення, ремонт і утримання основних засобів.....
43	Герасимук І.В. Облікове та фінансове забезпечення розрахунків підприємств з бюджетом.....
52	Гулько Л.Г. Історичні аспекти становлення процесу калькулювання відповідності продукції.....
56	Даньків Й.Я., Лучко М.Р., Остап'юк М.Я. Класифікація та характеристика основних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.....
64	Дунай М.М., Бурячок Т.Г. Організація та облік оплати праці в ринкових умовах – зарубіжний досвід.....
71	Євдокимов В.В. Моделювання в бухгалтерському обліку: філософський аспект.....
75	Замула І.В. Розвиток бухгалтерського обліку в сільському господарстві.....
81	Кондакова Н.М. Облікова політика в умовах гармонізації та стандартизації бухгалтерського обліку.....
94	Кононенко Т.В. Проблеми застосування міжнародного стандарту бухгалтерського обліку.....
102	Курчак В.С., Скиба Т.В. Моделі розгляду виробничих ситуацій в обліково-аналітичних дисциплінах.....
105	Кузнецова С.А. Реформування бухгалтерського обліку в аспекті обліку та калькулювання витрат.....
112	Левичка С.О. Діагностика фінансово-господарської діяльності підприємств.....
116	Майданевич П.М. Роль та значення зближення бухгалтерського і податкового обліку для розвитку облікової системи України.....
123	Малюга Н.М. Актуальність розвитку методології бухгалтерського обліку.....
132	Мех Я.В. Перспективи розвитку і практичного застосування управлінського обліку суб'єктами підприємства.....
137	Мирнова О.А. Бухгалтерський та управлінський аспект обліку.....
141	Мошенський С.З. Вексельний облік та його облік в Україні: історичний аспект.....
148	Олійник О.В., Бойко С.В. Проблеми співвідношення і класифікації "методів обліку витрат" і "методів калькулювання".....
158	Остап'юк Н.А. Методика бухгалтерської експертизи документів за операціями з грошовими коштами та розрахунками.....
169	Остап'юк Н.А. Методика бухгалтерської експертизи документів за операціями з грошовими коштами та розрахунками.....